

Budżet krajowy na rok 1893.

Do rubr. VII. poz. 52.

Sprawozdanie

Komisji budżetowej z preliminarza krajowego funduszu
szkolnego na rok. 1893.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy i Rada szkolna krajowa proponuje w sprawozdaniu o budżecie krajowym i w dodatkowym sprawozdaniu z dn. 9. września 1893. sumę wydatków zwyczajnych	1,500.563 zł.
sumę wydatków nadzwyczajnych	48.084 „
razem	1,548.647 zł.
sumę dochodów	198.748 „
a przeto niedobór	1,349.899 zł.

Preliminarz Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej wykazuje przeto dochody o 5.790 zł. czyli o 2·9% wyższe od kwoty uchwalonej na rok 1892., a o 51.527 zł. czyli o 25·9% niższe od wynikłości z roku 1891., a o 29.496 zł. czyli o 13·1% niższe od przecięcia zamknięć rachunków z lat 1889—1891.

Wydatki na rok 1893. obliczono na 173.933 zł. czyli o 11% wyżej od kwoty uchwalonej na rok 1892., o 357.616 zł. czyli o 24% wyżej od wynikłości z r. 1891. a o 505.681 zł. czyli o 33% wyżej od przecięcia zamknięć rachunków z lat 1889—1891.

Niedobór zatem na rok 1893. oblicza Wydział krajowy i Rada szkolna krajowa na 1,349.899 zł. t. j. o 168.143 zł. czyli 12% więcej od kwoty uchwalonej na rok 1892., o 409,143 zł. czyli 30·2% więcej od wynikłości z roku 1891., a o 535.179 zł. czyli 40% więcej od przecięcia zamknięć rachunków 1889—1891.

O wiele jaskrawszym wyda się wzrost wydatków na rok 1893., jeśli takowy porównamy z przecięciami 1886—1890, 1880—1885 i 1876—1879. W porównaniu do przecięcia 1886—1890 okażą się wydatki na rok 1893. o 741.177 zł. czyli o 48% wyższe, w porównaniu z przecięciem zamknięć 1880—1885 o 1,015,481 zł. czyli o 65% wyższe.

W porównaniu z przeciętnymi na lata 1876—9 prelinowanymi 355.267 zł. wynoszącymi wydatkami, są wydatki na rok 1893. wedle wniosków Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej o 4½ razy wyższe.

Ponieważ tak znacznemu wzrostowi wydatków nie odpowiada stosunkowy wzrost dochodów na rok 1893, które w porównaniu z przecięciem zamknięć 1886—90 jedynie tylko o 1.596 zł. czyli o 0·8%, w porównaniu z przecięciem zamknięć 1880—5 o 36.307 zł. czyli o 18%,

a w porównaniu z przeciętnymi na lata 1876—9 w kwocie 98.581 zł. preliminowanymi wydatkami o dwa razy powiększyć się mają — okaże się zatem i niedobór z funduszu krajowego pokryć się mający wedle wniosków Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej 1,349.899 zł. o 742.892 zł. czyli o 55% wyższy od niedoboru w przecięciu zamknięć 1886—90, o 979.174 zł., o 73% wyższy od niedoboru w przecięciu zamknięć 1880—85, a o 5 razy wyższy od niedoboru w latach 1876—9 na 256.686 zł. preliminowanego.

O ile przyczyną ciągłego podwyższania się wydatków w latach dawniejszych, a mianowicie w pierwszej i w drugiej połowie ubiegłego dziesięciolecia było głównie zakładanie nowych szkół, z których wielka liczba pomimo przyjęcia odnośnego wydatku z powodu braku budynku i nauczyciela pozostawała na papierze, jak n. p. w r. szkolnym 1875/6: 416 szkół nieczynnych, w roku szkolnym 1885/6: 209, w r. 1886.: 184, w r. 1890/1: 256, a z których to nowo założonych szkół pewna część jakkolwiek otwarta z powodu braku kwalifikacyi nauczyciela wegetowała — o tyle zarówno chlubną charakterystyką, jak i powodem zwiększonego nakładu w latach ostatnich jest znacznie ruchliwsza czynność na polu pracy reorganizacyjnej w kierunku ustawami krajowymi z r. 1885., 1889. i 1892. wskazanym przez Radę szkolną właściwie i praktycznie pojętej i energicznie wykonywanej.

W roku szkolnym 1892/3 liczba czynnych szkół ludowych publicznych i prywatnych wynosi 3891 a zatem o 38 więcej, czyli o 0.9% jak w r. 1890/1 o 199 więcej jak w roku szkolnym 1889/90 czyli o 5.1% jak w roku 1890/1, o 411 więcej jak w roku 1885. czyli o 10.5%, a o 1528 więcej jak w roku szkolnym 1875/6. czyli o 39.2%.

Liczba szkół po otwarciu aż do roku szkolnego 1892/3 zorganizowanych ale nieczynnych szkół wyniesie 4241 czyli o 350 więcej t. j. o 0.8% więcej jak obecnie.

Ilość klas bowiem wynosi w roku szkolnym 1892/3., 6267 a zatem o 846 więcej, czyli o 13.4% jak w roku 1890/1, o 1797 więcej czyli o 28.6% jak w roku 1885.

Po otwarciu szkół zorganizowanych ale dotychczas nieczynnych 6626, czyli o 846 więcej, t. j. 12.7% jak w roku 1890/1, a o 1797 więcej t. j. o 27.1% jak w r. 1885.

W latach ostatnich przeto postęp co do ilości klas był znacznym, tempo otwierania nowych szkół zaś zwolniono, ale bynajmniej akcyi w tym kierunku nie wstrzymano.

Powodom, które wywołały powolniejszy wzrost liczby szkół, usiłował Wysoki Sejm w miarę możliwości zaradzić, czyniąc pomimo ciężkiego materyalnego położenia znaczne ofiary na polepszenie stanu materyalnego nauczycieli ludowych, powiększając znacznie kwotę przeznaczoną na stypendya dla kandydatów seminaryów nauczycielskich, wspierając czynnie internaty dla nich przeznaczone i wskazując ciągle na potrzebę powiększenia liczby seminaryów nauczycielskich, któremu to żądaniu przez otwarcie 1. klasy seminarium w Samborze w części stało się zadość; — rokowania o założenie seminarium w Krośnie biorą obrót pomyślny, a oprócz tego stara się Rada szkolna o założenie seminarium w Buczaczu i w Nowym Targu.

Dwa pierwsze środki pomocy i zachęty, powiększenie pensyi i stypendyów, lubo dopiero w r. b. w życie wprowadzone, nie pozostały bez wpływu na liczbę młodzieży poświęcającej się zawodowi nauczycielskiemu, po wakacyach letnich bowiem znacznie większa liczba uczniów zgłosiła się do zapisu w seminariach nauczycielskich, jest zatem nadzieja, że w niedługim przeciągu czasu liczba nauczycieli odpowie w większej mierze znacznej frekwencyi, której dwukrotne zwiększenie się w porównaniu do r. szkol. 1875/6, a o 30% w porównaniu z r. 1885/6, o obok świadczącej o większym pociągu do szkół gotowości do ich zakładania jest objawem coraz większego zrozumienia znaczenia oświaty przez ludność kraju, a przeto najlepszą nagrodą za starania Sejmu i Rady szkolnej krajowej.

W wykonaniu ustawy krajowej z d. 1. grudnia 1889. dz. ust. Nr. 71 proponuje Rada szkolna krajowa przyczynienie się kraju do remuneracyi za naukę religii w kwocie ośm razy wyższej, aniżeli przed trzema laty na ten cel wydano, a wydatek ten odpowiadający woli wyrażonej przez Wysoki Sejm, a wynikły ze słusznego ocenienia religii jako głównej podstawy wycho-

wania jest nietylko dowodem, że Sejm pracę duchowieństwa szanuje i ceni, ale także przy harmonijnem współdziałaniu Rady szkolnej krajowej i Ordynaryatów biskupich na regularne odbywanie nauki niewątpliwie wpłynie. Rada szkolna krajowa nie ograniczyła się na systemizowaniu posad warunki do tego mających, ale starała się w porozumieniu z Ordynaryatami biskupimi zapobiedz dydaktycznym usterkom w zakresie tejże nauki dostrzeżonym, i ułożyła wspólnie z Ordynaryatami szczegółowe plany naukowe dla każdej kategorii szkół, okólnikami Ordynaryatu arcybiskupiego obrz. łac. z d. 26. września 1890 do l. 13.580 i Ordynaryatu metropol. obrz. gr. kat. z d. 18. lipca 1890 do l. 2889 ogłoszone. Postęp, jaki plany te stanowią, da się czuć nietylko w szkołach, które posiadają osobnych katechetów, ale i w tych, w których duszpasterze religii nauczają, szczególną pomocą będą one dla nauczycieli w nauczaniu tego przedmiotu.

Wnioski Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej licząc się z faktycznym stanem rzeczy proponują sejmowi jedynie tylko materyalne przyczynienie się do założenia 50 szkół 1. września b. r. otworzonych, a na wypadek, gdyby stosunki od woli Rady szkolnej kraj. niezawisłe pozwoliły jej we wrześniu 1893 otworzyć znowu 50 szkół, obiecuje Rada szkolna wydatek ten pokryć oszczędnościami budżetowemi.

W poczuciu, że daleko więcej od ilości szkół w wykazach statystycznych zawartej, jakość ich jest miarą wartości szkolnictwa, że przeto tam, gdzie nie ma po temu skromnego ale zdrowego budynku, albo gdzie nauczyciel nie odpowiedziałby zadaniu, założenie szkoły jest jeszcze przedwczesnem, usiłuje Rada szkolna powetować poniewolne zwolnienie otwierania nowych szkół przez uzupełnienie i udoskonalenie szkół istniejących, a mianowicie przez wzmocnienie nadzoru i sprężyste tegoż wykonanie, przez niżenie cen książek szkolnych w r. 1890, a przedewszystkiem przez gorliwą pracę na polu pedagogicznem rozwijającą ducha i inicjatywy, a jednak powstrzymującą się od reform zbyt nagłych i do moralnego gruntu kraju naszego niezastosowanych. Praca ta przyczyni się niewątpliwie do stopniowego usuwania niestety zbyt licznych w sprawozdaniach komisji i rozprawach Sejmu, a nawet w sprawozdaniu Rady szkolnej krajowej podnoszonych stron ujemnych naszego szkolnictwa.

Dowodem tej pracy jest mająca w roku 1893 wejść w życie zmiana planów naukowych dla szkół ludowych, która równie jak znaczna liczba nowo wypracowanych książek szkolnych na zaleconem wielokrotnie przez sejmową komisję szkolną i budżetową ściśle odróżnieniu szkoły wiejskiej od miejskiej i indywidualizowaniu poszczególnych rodzajów szkół polegając, niewątpliwie do wskazanego w art. 3. ust. kr. z d. 2. maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 250, w art. 8. ust. kr. z 2. lutego 1885. Dz. ust. kr. Cz. VIII. Nr. 28 i w sprawozdaniach komisji i rozprawach sejmowych praktycznego kierunku w szkolnictwie się przyczynia.

Wyrazem tego kierunku jest zaprowadzenie czwartego roku nauki we wszystkich seminariach nauczycielskich z wyjątkiem dwóch, głównie w celu przeprowadzenia zmienionego programu z rozszerzonym w myśl życzeń Sejmu planem nauki gospodarstwa wiejskiego, i zaprowadzenie tejże nauki w roku zeszłym na trzecim, a w roku bież. na czwartym roku w tychże seminariach, którą Rada szkolna kraj. z demonstracją tejże nauki w ogrodach i pasiekach do seminarów należących i podczas wycieczek naukowych z profesorami odbywanych połączyła a niewątpliwie przez otwieranie istniejących w innych krajach koronnych praktycznych bądźto 6-miesięcznych bądźto wakacyjnych kursów nauczycielskich dla rolnictwa, stósownie do możności pozyskania życie praktyczne i stosunki włościańskie znających sił nauczycielskich uzupełni. Praktyczna bowiem znajomość przyszłego zawodu większej części uczniów ze strony nauczycieli i oswojenie się z potrzebami wiejskiego życia; są to czynniki, które nietylko rodziców do posyłania dziecka do szkoły bez grozy kar w większym jeszcze stopniu, aniżeli pocieszający postęp nauki robót kobiecych i nauki zręczności, mogą zachęcić, ale także i aklimatyzowanie dziecka w szkole ułatwić.

Z przyjemnością zaznaczyć należy, że jakkolwiek ustawa z 15. czerwca 1892 Dz. ust. kr. Nr. 40 dopiero w lipcu stała się prawomocną, praca organizacyjna nią wywołana, a mianowi-

cie zmiana szkół filialnych na etatowe, nowy podział nauczycieli i wyższy wymiar ich pensji jest na ukończeniu i w ostatnich dniach września wejdzie w życie, przez co Rada szkolna krajowa nie tylko zmyśli organicznie w kierownictwie, ale i wielką pracowitość w wykonaniu okazała.

Że jednak preliminarz musiała Rada szkolna wypracować właśnie w okresie przejściowym, a mianowicie w chwili, w której zmiany nową ustawą wywołane były w pełnym toku, w której przeto dawne podstawy budżetowania przestały być prawnymi, co do nowych zaś nie było jeszcze ani doświadczeń, ani szczegółowego statystycznego obrazu, preliminarz rzeczony musi się w kilku pozycjach oprzeć jedynie tylko o domniemanie i obliczenie ryczałtowe i z powodów bowiem od woli niezawisłych, nie była Rada szkolna krajowa w stanie rozwinąć w roku bieżącym tej budżetowej ścisłości, za którą jej w ostatnich latach Komisya budżetowa wyrażała uznanie. Stąd też i Komisya w braku zupełnie dokładnych podstaw musi się przy kilku pozycjach oprzeć na kwotach na rok bieżący przyzwolonych, i na obliczeniach, w chwili przedłożenia Sejmowi ustawy z d. 15. czerwca 1889 r. w przybliżeniu dokonanych.

Rubr. I. Na pokrycie niedoboru z powodu płac i dodatków na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek etatowych według uchwały finansowej na rok 1892.

Komisyja wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego	699.526 zł.
czyli w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1892 więcej o	106.425 „
w porównaniu z wynikłością z r. 1891 więcej o	271.056 „
w porównaniu zaś z trzechletniem przecięciem 1889—1891 więcej o	313.940 „

Ponieważ w dziale zasiłków dla funduszów szkolnych okręgowych na mocy art. 28. lit. c. ustawy z dnia 2. maja 1873 fundusz szkolny, a względnie skarb krajowy występuje jedynie tylko jako źródło w ostatnim rzędzie zasilające, a udział jego w powyższych wydatkach ustawa jedynie tylko wówczas nakazuje, jeżeli powiat, dla którego szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, potrzeba zasiłku, wnosi do funduszu ogół dodatków przynajmniej 3% całej należności wszystkich podatków stałych, razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi wynoszący, istnienie tych warunków w poszczególnych okręgach, oraz samoistne dochody Rad okręgowych i gminnych i właściwość wydatkowania z ich strony, wpływa bezpośrednio na wysokość wydatków funduszu szkolnego i skarbu krajowego. Stąd Rada szkolna krajowa na żądanie Komisji budżetowej przez Sejm przyjęte do wiadomości, przedkładała zawsze Sejmowi preliminarze dochodów i wydatków okręgów szkolnych, które były przedmiotem badań Komisji budżetowej. W r. b. z powodów powyżej przytoczonych, Rada szkolna krajowa biorąc za główną podstawę kwotę na rok 1892 uchwaloną ze zmianami ustawą z 12. czerwca 1892. wywołanemi, preliminarzów okręgów szkolnych przedłożyć nie mogła. Przedłożone przez Radę szkolną zamknięcie rachunków okręgów szkolnych, natomiast z r. 1891 sprawdza wydatki przed wprowadzeniem w życie tychże zmian poniesione, przeto może jedynie tylko służyć za pomocniczą normę do liczbowego wykazania wzrostu wydatków w poszczególnych działach, z powodu innych warunków jednak, jak zeszłoroczne, nie może służyć za podstawę budżetowania.

Rubryka I. składa się z dwóch pozycji, mających na przyszłość stanowić jedną całość z 407.260 zł., która to suma równa się wydatkowi preliminarzowanemu na r. 1892,	
jest o	38.155 zł.
wyższą od wynikłości z roku 1891, a o	43.448 „
wyższą od przecięcia 1889—91.	

Jako jej uzupełnienie przebywa pod poz.: a) kwota 200.000 „ na pokrycie wydatków spowodowanych ustawą krajową z dnia 15. czerwca 1892 (Dz. u. kr. Nr. 40.) o 10⁰⁰ 42⁵ zł. wyższą od wymierzonej jedynie tylko na 6 miesięcy kwoty na rok 1892. Kwota rze-

czona wyrównuje przybytek wydatków ustawą z dnia 15. czerwca 1892 spowodowany. Wedle obliczeń komisji szkolnej z lutego 1892, rozkład tego przybytku jest następujący:

1. Zwiększenie wydatku na podwyższenie płacy nauczycielom II. klasy w 7 większych miastach w Galicyi	6.500 zł.
2. Zwiększenie wydatku na przyznanie płacy rocznej dla nauczycieli szkół pospolitych w 20 miastach zaliczonych do klasy III.	12.600 „
3. Wyrównanie pensyi nauczycielskich do 500 zł. dla 263 posad, do 450 zł. dla 264 posad w miastach i miasteczkach	23.200 „
4. Wyrównanie pensyi dla 3.390 nauczycieli po wsiach, z których 15% czyli 508 wskutek podniesienia pensyi i zmiany szkół filialnych na etatowe, rocznie 400 zł., 20% tj. 678 płacę 350 zł. a 65% czyli 2.204 płacę 300 zł. pobierać będzie w łącznej sumie 1,101.700 zł. zwiększa wydatek o	103.550 „
5. Podwyższenie pensyi nauczycieli młodszych wywołuje zwiększenie wydatku o	17.360 „
6. Zwiększenie wydatku na nauczycieli nadetatowych i młodszych tymczasowych	12.780 „
7. Przyznanie dodatku na mieszkanie nauczycielom w Krakowie	6.366 „
8. Przyznanie tego dodatku nauczycielom szkół wydzielonych w innych miastach	3.430 „
9. Podwyższenie dodatków na mieszkanie dla nauczycieli szkół pospolitych w miastach i miasteczkach	3.049 „
10. Powiększenie dodatków miejscowych, jakie pobierają nauczyciele w gminach wiejskich położonych w promieniu 3 km. od Lwowa i Krakowa (z Podgórzem) 69 nauczycieli po 50 zł., a 47 po 100 zł.	6.520 „
11. Podwyższenie dodatku kierownikom szkół w 12 miastach	1.200 „
Pozycye te razem wynoszą 196.555 zł. Komisya przyjmuje okragło	<u>200.000 zł.</u>
Poz. 2. Na pokrycie niedoboru na płace stałych nauczycieli religii i na remuneracye za udzielanie nauki religii	59.724 zł.
	<u>32.480 „</u>
razem	<u>92.204 zł.</u>

Komisya przyjmuje na ten cel zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego

czyli kwotę równającą się uchwalonej na rok 1892, a większą od wynikłości z roku 1891 o 38.901 „

zaś od przecięcia z lat 1890—1 większą o 51.398 „

Kwota 59.724 zł. w myśl §. 1. ustawy kraj. z dn. 1. grudnia 1889 r. Dz. ust. kr. Nr. 71. stanowi stałą płacę, osobnych etatowych nauczycieli religii w publicznych szkołach ludowych o 4-ch lub więcej klasach, tudzież wydzielonych, w których liczba godzin religii we wszystkich klasach, w których mają jej udzielać, wynosi przynajmniej 18 godzin tygodniowo, a liczba dzieci ich wyznania i obrządku przenosi 80.

Rada szkolna krajowa w r. 1890/1 systemizowała w całym kraju 66 posad katechetów, dla nauki religii rzym.-kat., którzy mieli pełnić obowiązki w 143 szkołach, a z liczby tych posad obsadziła 41 do 96 szkół w drodze konkursowej stałymi nauczycielami, a 25 posad systemizowanych dla 50 szkół zastępcami, którzy wchodzili całkowicie w obowiązki osobnych katechetów; celem uregulowania nauki religii obrz. gr.-kat., systemizowano 30 posad stałych katechetów, mających udzielać nauki w 69 szkołach, a z nich 14 posad na 35 szkół stałymi nauczycielami, a 16 posad w 34 szkołach zastępcami obsadzono, a wreszcie dla dzieci wyznania mojż. systemizowano 29 posad nauczycieli religii, a z ich rzędu obsadzono 20 przez powołanie nauczycieli pełniących

funkcye w 38 szkołach; przeprowadzenie tego zadania kosztowało jedynie tylko 59.303 zł. Owóż w obec znacznie wyższego kredytu na ten cel na r. 1892 i 1893 udzielanego, spodziewać się należy, że Rada szkolna krajowa nie tylko dalsze posady systemizować będzie, ale że jej wyłączne poświęcenie się liczniejszych niż dotychczas kapłanów pracy nauczycielskiej, obsadzenie tychże posad ukwalifikowanymi nauczycielami umożliwi.

Podniesienie w komisji budżetowej niedostatecznej ilości nauczycieli religii wyznania Mojżeszowego dało JW. Wiceprezydentowi Rady szkolnej sposobność do wykazania postępu, jaki pod tym względem w ostatnich latach wywołano.

Drugą część kwoty pozycji 2. preliminarzaną 32.480 zł. w moc §. 5. powyższej ustawy przeznaczono dla duchownych właściwej władzy kościelnej, względnie przełożenstwa izraelskiej gminy wyznaniowej, w wyższych klasach publicznych szkół ludowych poczynając od 4-tej, oraz w szkołach wydzielonych, w których nauka religii w myśl §. 1. nie jest zapewnioną nauczającym, a mającym prawo funkcję tę łączyć z posadami duszpasterskimi, licząc za godzinę w tygodniu po 20 zł. rocznie.

W r. 1891 wynagrodzono w ten sposób duchownych obrz. rzym.-kat. w 70 szkołach, a duchownych obrz. gr.-kat. w 34 szkołach, a duchownych wyznania mojż. w 12 szkołach.

Poz. 29. Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, będącego w części własnością funduszu szkolnego krajowego.

Komisja proponuje wedle wniosków Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego 150 zł. to jest tyle, ile uchwalono na r. 1892, a o 23 zł. mniej od wynikłości z r. 1891.

Wydatek ten wypływa z tytułu prawno-prywatnego.

II. Mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe.

Komisja proponuje wedle wniosków Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego kwotę 45.310 zł. czyli w porównaniu z kwotą uchwaloną na r. 1892 więcej o 2.113 „ w porównaniu z wynikłością z r. 1891 z r. 1891 więcej o 4.549 „ a w porównaniu z trzechletnim przecięciem 1889/91 więcej o 6.130 zł.

Wydatek powyższy dzieli się na 2 części; jedna na potrzeby korespondencji urzędowej nauczycieli używana, ciąży w moc prawa na funduszu okręgowym, a względnie na krajowym i szkolnym jako na źródło uzupełniającym; drugą część na mniejsze potrzeby szkolne jak np. kreda, gąbki, papier, pióra, przeznaczono, a w myśl art. 24. ustawy z 2. maja 1873 i noweli z 2. lutego 1885 Dz. u. kr. us. 29. i wywodów w dawnych sprawozdaniach Wydziału krajowego i Komisji budżetowej zawartych do wydatków Rad szkolnych miejscowych należąca, przyjął Wysoki Sejm w poprzednich preliminarzach jako dobrowolny datek funduszu szkolnego.

III. Przybory naukowe.

Komisja wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego kwotę 15.783 zł. to jest kwotę mniejszą od uchwalonej na rok 1892 o 2.742 „ mniejszą od wynikłości z r. 1891 o 900 „ a od przecięcia 1889/91 większą o 4.505 zł.

Kwota powyższa natomiast jest znacznie niższą od wydatków na powyższe cele przed r. 1880 ponoszonych. Odpowiednio życzeniu Komisji budżetowej przez Sejm przyjętemu do wiadomości, Rada szkolna krajowa ujęła zakupno przyborów w pewien system na podstawie szczegółowego

planu ustanawiającego stałą, niekiedy jedynie tylko potrzebą zakupna wszystkich przyborów dla szkół nowo założonych przerywaną kolej. W myśl woli przez Komisję budżetową objawionej, a przez Sejm przyjętej do wiadomości, zakupuje Rada szkolna krajowa powyższe przybory z wyjątkiem map w kraju i postara się o pewne zniesienie cen, np. mapy, Galicji i monarchii aust. i Europy, za które dawniej po 9 zł., płacono, kosztują obecnie 6 zł. 70 ct. i 4 zł. 35 ct.

Na rok 1893 ma Rada szkolna zakupić wedle preliminarza:

a) 163 map Galicji i 163 monarchii austriackiej dla szkół, które ich w b. r. nie otrzymały	2.170 zł. 80 ct.
b) 1.750 map Europy	7.612 „ 50 „
c) na sprawienie liczydeł, modeli, miar i wag, obrazów do nauki poglądu i map Galicji i monarchii austriackiej dla szkół I. i II. klasowych, które tych przyborów z końcem b. r. nie będą miały	4.000 „ — „
d) na sprawienie potrzebnych przyborów naukowych dla szkół wydziałowych i pospolitych więcej klasowych	2.000 „ — „
razem	15.783 zł. 30 ct.

Wedle sprawozdania Rady szkolnej kraj. na rok 1891 strona XLIII. było w r. 1891 na 3.587 szkół, 402 szkół bardzo dobrze, 963 dobrze, 1637 dostatecznie, 488 niedostatecznie w najniezbędniejsze przybory naukowe zaopatrzonych a 97 nie mających wcale żadnych przyborów naukowych.

Tablice poglądowe nakładem Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie w r. 1890 wydane, a przez Radę szkolną dla szkół zakupione, na stosunkach wiejskich naszego kraju osnute, i przedstawiające zrazu rzeczy dobrze znane, jak wnętrze chaty wiejskiej, sprzęty domowe i gospodarskie, cerkiew wiejską, następnie zaś miasto, kościół Panny Maryi w Krakowie, ulicę Sykstuską we Lwowie z widokiem na Wysoki Zamek i kopiec Unii lubelskiej, sprzęty pokojowe, ozdoby kościelne, ikonostas i t. p. mogą w wysokim stopniu przyczynić się do zajęcia dziecka w pierwszych godzinach jego uczęszczania do szkoły, do oswojenia go z nauczycielem i do stopniowego rozwinięcia jego pojęć.

IV. Konferencye okręgowe.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym na	27.207 zł.
czyli w porównaniu z kwotą na rok 1892 uchwaloną więcej o	7.433 „
w porównaniu z wynikłością z r. 1891 więcej o	8.244 „
a w porównaniu z trzechletnim przecięciem 1889 - 91 więcej o	9.075 „

Kredyty na wydatek powyższy kilkakrotnie Rada szkolna przekroczyła, opierała bowiem jego obliczenie na mylnej skali, biorąc za podstawę liczbę szkół, a nie liczbę nauczycieli. Również i pewne wątpliwości co do korzyści z rzeczonych konferencyj z powodu niektórych usterek ich organizacyi bywały powodem obniżenia tego wydatku przez Komisję budżetową. Obecnie ze względu na reformy w tym kierunku rozporządzeniem Rady szkolnej kraj. z 12. grudnia 1891 dokonane, dalej ze względu na temata, które w myśl powyższego rozporządzenia obok innych także i wiadomości z zakresu gospodarstwa wiejskiego uwzględnić mają, a wreszcie ze względu na zamiar Rady szkol. połączenia konferencyi z wykładami i demonstracyami lustratorów Kółek rolniczych, oraz nauczycieli szkół ekonomicznych, nie obniża Komisya budżetowa tego znacznie na rok przyszły podwyższonego wydatku, spodziewa się jednak, że pewne oszczędności pomimo powiększenia liczby nauczycieli z powodu zwiększenia liczby okręgów w r. 1888, liczby inspektorów z 37 na 48 i z powodu dalszego ich powiększenia wskutek ustawy państwowej z d. 8. czerwca 1892 mającego nastąpić, z powodu mniejszych rozmiarów okręgów, a przeto w myśl poprzednich sprawozdań komisji budżetowej także i mniejszych kosztów podróży,

umożliwią Radzie szkolnej krajowej urządzenie konferencyi poszczególnie naukę dopełniającą gospodarstwa wiejskiego ułatwiających w granicach powyżej preliminowanej kwoty bez osobnego na ten cel kredytu.

V. Biblioteki okręgowe.

Komisya przyjmuje na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym kwotę 4.125 zł.
czyli tyle, ile uchwalono na rok 1892., w porównaniu z wynikłością z r. 1891. o 57 zł. więcej,
w porównaniu zaś z trzechletnim przecięciem 1889/91 o 69 zł. więcej.

Znaczny wzrost preliminowanego powyżej wydatku tłumaczy się powiększeniem liczby okręgów w myśl kraj. ust. z dnia 6. grudnia 1887., o ile bowiem w 19 dawniej urzędowych bibliotekach ilość dzieł przekracza 500 tomów, o tyle w nowo założonych bibliotekach nigdzie do 200 nie dochodzi. W całości miały wszystkie biblioteki 19.133 dzieł w 20.134 tomach i 800 map, z których korzystało 3390 osób w roku 1890—1891, czyli o 220 więcej, niż w roku poprzedzającym.

VI. Na rozmaite wydatki.

Komisya proponuje wedle wniosków Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego na ten cel kwotę 15.447 zł.
czyli kwotę równą uchwalonej na r. 1892., a większą od wynikłości z roku 1891. o 3.818 zł.,
od trzechletniego przecięcia 1889/91 zaś większą o 4.194 zł.

Z kwoty powyższej przypada 4.000 zł. na rozmaite drobne wydatki, jak n. p. ogłoszenia konkursów, komisye i dochodzenia dyscyplinarne.

Druga część składowa powyższej kwoty 11.447 zł. służy na pokrycie rachunkowości Rad szkolnych okręgowych.

Zcentralizowanie rachunków w Radzie szkolnej krajowej, zatrudniające 16 urzędników, podniosło wprawdzie znacznie wydatek ryczałtowy, czego jednak w obec wzorowego prowadzenia rachunkowości i podniesionego już w poprzednim sprawozdaniu większego ładu w budżetowaniu żałować nie można; jeżeli rozliczymy preliminowany wydatek na liczbę okręgów, wynosi on na jeden okręg 155 zł. czyli o 20 zł. mniej, aniżeli w ubiegłym dziesięcioleciu, a to głównie z powodu powiększenia liczby, a zmniejszenia rozmiaru okręgów.

VII. Na utrzymanie 54 szkół nowych dnia 1. września 1892. utworzyć się mających.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego kwotę 11.500 zł.
czyli o 4.110 zł.
więcej od kwoty uchwalonej na rok 1892.,
czyli o 6.967 zł.
więcej od wynikłości z roku 1891.,
a o 6.651 zł.
więcej od przecięcia z lat 1889/91.

Obliczenie powyższego wydatku opiera się na wykazie nowo zorganizowanych szkół, Al. B. do l. 15415, wedle którego do utrzymania nowych szkół wynoszącego łącznie 17.135 zł., fundusz okręgowy a względnie krajowy kwotą 11 530 zł. przyczynić się ma. Na jedną szkołę przeto przypada zasilek funduszu szkolnego 215 zł.

Pięćdziesiąt szkół, które w razie sprzyjających warunków Rada szkolna krajowa dnia 1. września 1893 otworzyć zamierza, układa sobie Rada szkolna krajowa pokryć z oszczędności Rub. I. i Rub. VII. poz. 9.

VIII. Płace i dodatki na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok szkolny 1892/3.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym 302.341 zł.
czyli w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1892. o 18.115 zł. więcej,
w porównaniu z wynikłością z roku 1891. o 37.103 zł. więcej,
a w porównaniu z trzechletnim przecięciem 1889—91 o 85.273 zł. więcej.

Wedle wykazu Al. C. do l. 15.415/1892. wynosiła ilość nauczycieli nadetatowych w roku szkolnym 1891/2 — 1.121 z płacą 336.512 zł. Z tych zwinięto 249 posad z płacą 67.697 zł., pozostało na posadzie 872 z płacą 268.815 zł. — Na rok 1892/3 potrzebują szkoły 1.081 nauczycieli nadetatowych z płacą 329.620 zł.

IX. Zaliczki zwrotne dla funduszy szkolnych okręgowych.

Komisya przyjmuje na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym kwotę 20.000 zł.
równą kwocie uchwalonej na rok 1892, a o 3.399 „
mniejszą od wynikłości z roku 1891, zaś o 27.008 „
mniejszą od trzechletniego przecięcia z lat 1889—91.

Zaliczki powyższe będące wydatkiem pozornym w Rubr. VII. poz. 24 dochodów wyrównanie znajdującym, stanowią jedynie tylko środek manipulacji kasowej w zastępstwie zalegających kontrybuentów na potrzeby niecierpiące zwłoki Rady okręgowe czasowo zasilaający. Wyjątkową naturę tego wydatku, który w razie klęsk elementarnych się powiększa i potrzebę energiczniejszego ściągania prestacyj w stosunkach normalnych, Komisya budżetowa już niejednokrotnie stwierdziła.

Dział II.

Wydatki własne funduszu szkolnego.

X. Substytucye.

Komisya proponuje na ten cel wedle wniosków Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego kwotę 60.000 zł.
czyli o 13.510 „
większą od uchwalonej na r. 1892 o 4.959 „
mniejszą od wynikłości z r. 1891, a o 13.510 „
większą od trzechletniego przecięcia 1889—91.

Wydatki tej rubryki rozdzielają się na dwa działy:

Poz. 13. Na wynagrodzenie dla nauczycieli i nauczycielek za godziny nadobowiązkowe przypada na r. 1893 53.000 zł.

czyli o 13.282 zł. więcej aniżeli na r. 1892 preliminowano, o 4.055 zł. więcej, aniżeli wynikłość z roku 1891. o 3.971 zł. więcej od przecięcia 1889—91.

Komisya wyraża nadzieję, że wskutek częściowego zdjęcia z nauczycieli obowiązku do udzielenia nadobowiązkowych godzin religii i wskutek zarządzeń Rady szkolnej ograniczających liczbę godzin nadobowiązkowych do 10-ciu, gdyż większej liczbie siły nauczyciela podolać nie mogą, uda się przeprowadzić oszczędności przy rzeczoney pozycyi. Dalszych uproszczeń spodziewa się komisya od unormowania liczby godzin w szkołach wiejskich w mających wejść w życie na rok przyszły planach naukowych.

Niemniej jednak przyzwala Komisya ten wydatek w całej rozciągłości, przywiązuje bowiem wielkie znaczenie do rozwoju nauki dopełniającej, a pod tym względem liczba kursów w r. 1890/1891 3.715 zł.

wynosiła, frekwencya jednak nie wszędzie jest regularną i równomierną. Co do nauki półdniowej i przybierania dla niej nauczycieli nadetatowych, przyjął Wys. Sejm na wniosek Komisji budżetowej w r. 1886 rezolucyę, aby ich tam tylko przybierać, gdzie w moc art. 18. i 28. ust. z 2. maja 1873 3-letnie przecięcie frekwencyi przedstawia wymaganą liczbę uczniów, gdzie szkoły etatowe są w całym okręgu obsadzone i gdzie znajduje się osobna izba do nauki. Komisya budżetowa nie odstępując od zasady wówczas powziętej, przyjęła do wiadomości oświadczenie JW. Wiceprezydenta Rady szkolnej, że zbyt ścisła interpretacya powyższej zasady mogłaby w niektórych wypadkach być powodem trudności; często bowiem w niektórych gminach w braku budynku szkoły otworzyć nie można, a inna pobliska szkoła z powodu przepełnienia właściwie funkcyonować nie może; niejednokrotnie także i nauczyciel pod kierunkiem innego starszego nauczyciela mógłby korzystnie pracować, a szkołę samodzielnie kierować jeszcze nie może. Stąd w powyższych wyjątkowych i szczególnego względnienia godnych wypadkach bezwzględne stósowanie powyższej zasady nie jest wskazaniem.

Poz. 14. *Na zastępstwo nauczycieli i nauczycielek nie mogących h udzie*
lać nauki wskutek choroby, lub innych przyczyn 7.000 zł.
a zatem o 268 zł. więcej od kwoty na r. 1892 uchwalonej, o 904 zł. mniej od wynikłości z roku 1891, a o 147 zł. więcej od przecięcia 1889—91.

XI. Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye.

Wydział krajowy i Rada szkolna krajowa proponują	16.084 „
Komisya wnosi	16.184 „

czyli kwotę o 100 zł. większą od preliminarza Wydziału krajowego i od kwoty na r. 1892 uchwalonej, a o 241 zł. mniejszą od preliminarza na rok 1891, a o 594 zł. mniejszą od przecięcia 1889—1801, a o 4.947 „
większą od kwoty wykazanej pod Rubr. VII. poz. 51—59.

Kwota 3.810 zł. w preliminarzu Wydziału krajowego i Rady szkolnej jako wynikłość podana jest mylną, nie uwzględnia bowiem, że w budżecie na rok 1892 wydatki z pod Rubr. VII. poz. 51—9. pod Rubr. XI. funduszu szkolnego przeniesiono.

Komisya uchwaliła zgodnie z odezwą Rady szkolnej krajowej z dnia 4. września 1892 l. 16.614. wstawić pod tą rubryką poz. 24.:

Szkoła ludowa ewangelicka w Steinau datek jednorazowy	100 „
---	-------

z tem zastrzeżeniem, że gdyby gmina ewangelicka w Steinau dalszej pomocy kraju pragnęła, kroki celem uznania tejże szkoły za publiczną poczynić ma.

XII. Stypendya dla kandydatów i kandydatek stanu nauczycielskiego.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem kra-	
owym na kwotę	60.000 zł.

Kwotę rzeczoną wykazywano dotychczas pod Rubr. VII. poz. 77—81. budżetu. W roku 1892 ustanowił Sejm stałą subwencję na stypendya dla uczniów i uczennic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych do rozporządzenia Rady szkolnej krajowej. Kwota rzeczona jest o 18.000 zł. wyższą od kwoty na r. 1892 uchwalonej, o 31.000 zł. wyższą od łącznego wydatku na stypendya i na internaty na rok 1891.

Wstawiając w budżet tę zeszłoroczną uchwałą Sejmową za stałą uznaną kwotę, ponawia Komisya budżetowa zgodnie z wnioskami Komisji szkolnej z dnia 28. marca 1892, następującą rezolucję:

1). Sejm wzywa c. k. Rząd o podwyższenie subwencji państwowej na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

2) W myśl rezolucji w r. b. uchwalonej Rada szkolna czuwa ściśle nad tem aby uczniowie i uczennice seminaryów, którzy stypendya z funduszków krajowych pobierają, nietylko przyjmowali zobowiązania, iż natychmiast po ukończeniu seminaryów posadę w publicznej szkole ludowej przyjmą, lecz, aby ten na siebie przyjęty obowiązek wypełnili.

XIII. Remuneracye i zapomogi.

Komisya przyjmuje na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym kwotę 43.270 zł.
czyli w porównaniu z kwotą na r. 1892 uchwaloną o 3.470 zł. więcej
w porównaniu wynikłością z r. 1891 o 9.209 „ więcej
a w porównaniu z przecięciem z lat 1889/91 o 9.816 „ więcej

Pozycya 20. remuneracye i zapomogi dla nauczycieli.

Komisya przyjmuje na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym kwotę 14.000 zł.
równą uchwalonej na r. 1892, o 76 „
większą od wynikłości z r. 1891, a o 502 „
większą od przecięcia z lat 1889/91.

Z rubryki powyższej ubywa w zamknięciach rachunków zamieszczony wydatek na remuneracye dla katechetów.

Poz. 21. Remuneracye za naukę robót ręcznych.

Komisya proponuje wedle wniosków Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego 29.270 zł.
czyli w porównaniu z kwotą na rok 1892 uchwaloną o 3.470 „ więcej
w porównaniu z wynikłością z r. 1891 o 9.133 „ „
a w porównaniu z przecięciem 1889—91 o 18.944 „ „

Nauka robót kobiecych znacznie się rozwija. W roku 1890/1 uczono jej w 3.498 szkołach ludowych, czyli o 1.505 więcej, aniżeli w r. 1885/6. W r. 1892/3 kraj płacić będzie za naukę robót kobiecych w 1.174 szkołach, w których liczba dzieci tę naukę pobierających 53,307 wynosiła. Liczba godzin ma wynosić 1.174. Ponieważ w moc ustawy pań. z 14. maja 1868 L. 62. Dz. u. p. nauka robót ręcznych jest przedmiotem obowiązkowym, nauczycielki klasowe wtedy tylko za nią pobierają remuneracyę, gdy ilość godzin przez nie udzielanych, jest większą; aniżeli 30 na tydzień.

XIV. Remuneracye dla inspektorów okręgowych.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego 2.000 zł.
czyli tyle, ile wynosi kwota na r. 1892 uchwalona, i przecięcie z lat 1889—91.

Wobec faktu, że ustawy z d. 9. czerwca 1892, stabilizującej inspektorów dotychczas jeszcze nie przeprowadzono, komisya na razie zatrzymuje powyższy wydatek, przypomina jednak rezolucyę z r. 1884., w której Sejm nietylko należytego uposażenia, ale wspierania inspektorów przez remuneracye i zapomogi się domagał.

Komisya budżetowa spodziewa się, że c. k. Rząd przeprowadzając organizacyę nową ustawą wskazaną nietylko zaradzi materyalnej potrzebie inspektorów, ale w celu zachęty osobnymi remuneracyami ich gorliwość nagradzać będzie.

XV. Podatki i daniny.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym na kwotę	650 zł.
czyli tyle, ile na rok 1892 uchwalono, zaś o	477 „
więcej od wynikłości z r. 1891, a o	393 „
więcej od przecięcia z lat 1889—91.	

Poz. 28. Na podatki i ekwiwalenta z gruntów i realności szkolnych.

Komisya przyjmuje na ten cel zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego kwotę	500 zł.
równającą się kwocie uchwalonej na r. 1892, o	492 „
większą od wynikłości z roku 1891, a o	225 „
większą, jak cały wydatek trzechlecia 1889—91.	

Komisya nie redukuje tego wydatku, nie jest jej bowiem wiadomo, czyli w r. 1893 nie przypada wypłata ekwiwalentów. Tak w stosunku do wynikłości z r. 1891 i 1889—91, jak i w stosunku do wykazanych pod Rubr. II. poz. 13. dochodów z posiadłości funduszu szkolnego, które 171 zł. wynoszą, a przeto od prelimitowanej przez Wydział krajowy i Radę szkolną krajową znacznie mniejsze, wydaje jej się kwota na podatki przeznaczona za wysoko obliczoną. Komisya spodziewa się, że w przyszłym preliminarzu Rada szkolna krajowa kwotę powyższą ściślej obliczy.

XVI. Koszta podróży i diety.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego	2.000 zł.
czyli w porównaniu z kwotą na r. 1892 uchwaloną o	1.000 „
więcej, w porównaniu z wynikłością z r. 1891 o	1.001 „
więcej, a w porównaniu z przecięciem z lat 1889—91 o	1.188 „
więcej.	

Wobec faktu, że wskutek prawomocności art. 9 ust. z d. 1. stycznia 1889 Dz. u. kr. Cz. III. Nr. 16, Rada szkolna krajowa z prawa przenoszenia nauczycieli częścię korzysta jest w stanie, podwyższenie powyższego wydatku ze względu na dobro służby okazało się potrzebnem.

XVII. Dodatki pięcioletnie.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym na kwotę	170.000 zł.
czyli mniej o	26.652 „
od kwoty na rok 1892 uchwalonej, o	4.095 „
więcej od wynikłości z roku 1891, a o	24.880 zł.
więcej od przecięcia z lat 1889/91.	

Na wzrost tego wydatku w porównaniu do lat 1889/90 i do r. 1891 wpłynął, naturalny wzrost dodatków jedynie tylko przy skutecznej pracy udzielanych; również i ustawa z 25. czerwca 1892 (dz. u. kr. nr. 40) wskutek opuszczenia ustępu 3. artykułu 13 ust. kr. 15 czerwca 1889 Dz. nr. 18 pozwalającego przyznanie dodatku pięcioletniego tylko do lat 30 służby na posadzie stałego nauczyciela i wskutek uchylecia 5 ustępu w rzeczonym artykule, wedle którego nauczycielowi przenoszącemu się do innej miejscowości na posadę z płacą wyższą potrącano z uzyskanych poprzednio dodatków pięcioletnich kwotę, o którą płaca jego się podwyższyła, na podwyższenie tego wydatku wpłynęła.

Rubr. XVIII. Dodatek do funduszu emerytalnego.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego 12.800 zł.
to jest kwotę równą uchwalonej na rok 1892., wynikłości z roku 1891. i przecięciu z lat 1889—91.

Rubr. XIX. Emerytury.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym na kwotę 5.000 zł.
to jest tyle, ile uchwalono na rok 1892., a o 124 „
mniej od wynikłości z roku 1891., a o 102 „
więcej od przecięcia z lat 1889—91.

Rubr. XX. Dary z łaski.

Rada szkolna krajowa i Wydział krajowy proponuje 4.319 zł.
Na wniosek Wydziału krajowego zawarty w sprawozdaniu z dnia 6. września 1892. pod Rubr. XX. poz. 66a). następujące wydatki: Damian Iwancio, prowizoryczny nauczyciel szkół ludowych, od chwili przeniesienia go w stan spoczynku, dożywotnie zaopatrzenie z łaski rocznych 120 zł.
2) Jadwiga Knihinicka, wdowa po nauczycielu ludowym, dożywotnie wsparcie z łaski z rocznych 60 „
3) Szymon Bukowski, emer. nauczyciel ludowy, podwyższenie emerytury do kwoty rocznej 150 „
4) Rozalia Panek jednorazowa zapomoga 50 „
5) Teoflla Proskurnicka 50 „
6) Rozalia Stobiecka 50 „
7) Cecylia Pyż 40 „
8) Marya Sulatycka 40 „
9) Pelagia Duszyńska 30 „
10) Sierota po nauczycielu Antonim Danek 25 „
razem 615 zł.

Również uchwaliła Komisya zgodnie z opinią Rady szkolnej krajowej z dnia 7. września 1892. l. 16.843 wstawić:

poz. 66c. Podwyższenie pensji wdowiej dla Michaliny Kabarowskiej wdowy, po nauczycielu szkół ludowych 83 zł.

Zamiast sumy Rubr. XX. w preliminarzu Wydziału krajowego zawartej proponuje Komisya wstawić 5017 zł., czyli o 698 zł. więcej od kwoty przez Wydział krajowy preliniowanej, o 56 zł. mniej od obliczenia na rok 1892, o 28 zł. więcej od wynikłości z roku 1891, a o 705 zł. więcej od przecięcia 1889—91.

XXI. Potrzeby szkół ogólnej natury.

Komisyja proponuje na ten cel zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego 11.346 zł.
czyli o 4.090 „
więcej, aniżeli na rok 1892. uchwalono, o 5.454 „
więcej od wynikłości z roku 1891., a o 7.863 „
więcej od trzechletniego przecięcia z lat 1889—91.

Poz. 68. Na potrzeby szkół wedle obecnego stanu 1.000 „

Poz. 68b) Na krajową konferencyę nauczycieli w myśl §. 66 noweli z d. 2. maja 1883. odbywać się mającą, preliniuje Rada szkolna krajowa i Wydział krajowy 5 000 zł.
czyli o 1.000 zł. więcej od kwoty na ten cel w roku 1887. przyzwolonej, a to z powodu zwiększenia liczby inspektorów okręgowych, dyrektorów szkół wydziałowych, oraz delegatów okręgów szkolnych.

Poz. 69. Na kurs wakacyjny nauki zręczności dla nauczycieli szkół ludowych 1.600 „
tyle, ile na rok 1892 przyzwolono i w roku 1891. wydano.

Poz. 70. Na zakupno narzędzi dla nauki zręczności 3.746 „
czyli o 904 zł. mniej, aniżeli kwota przyzwolona na rok 1892., a o 454 zł. więcej niż wydano w roku 1891.

Rada szkolna krajowa dołącza stósownie do życzenia przez Komisję budżetową wyrażonego, wykaz potrzebnych zasiłków na zakupno narzędzi dla nauki zręczności.

Narzędzia potrzebne na urządzenie pierwszego roku nauki „słójdu“ w 28 szkołach kosztować będą 2.682 zł. 51 ct.
czyli przeciętnie po 96 zł. na szkołę.

Z tego pokrywają fundusze lokalne na narzędzia 216 zł. 81 ct.
a na warsztaty : 156 „ — „
razem 372 zł. 81 ct.

Urządzenie 2-go i 3-go roku nauki słójdu w 51 szkołach, które w roku 1892/3 narzędzia już otrzymały, kosztować będzie 1.425 zł.

Ogólna liczba szkół, które w roku 1892/3 w narzędzia zaopatrzyć się ma, wynosi 78.

W obec faktu, że czynniki miejscowe gminy, obszary dworskie i Rady powiatowe na rok 1892/3 nader szczupłą i w słusznej proporecy do ofiar kraju nie stojącą kwotę 361 zł. świadczyć mają oraz że prestacye ich na ten cel w porównaniu z rokiem poprzednim o 727 zł. się zmniejszyły, Komisya, oceniając pożyteczność nauki zręczności, wyraża życzenie, ażeby Rady szkolne okręgowe czynniki miejscowe bezpośrednio z tejże nauki korzystające do większego udziału w kosztach pobudzały. Zarazem ponawia komisya zastrzeżenie zeszłoroczne, ażeby tylko w razie odpowiedniego udziału czynników miejscowych, kraj do pokrycia kosztów nauki zręczności się przyczyniał. Co do 28 szkół, dla których 1 rok tejże nauki otworzyć się ma, wprawdzie czynniki miejscowe do udziału w kosztach wedle życzenia Komisji budżetowej przyjętego przez Sejm do wiadomości, przyczynić się zobowiązały, ale kwota, którą na ten celłożyć mają, jest nader szczupłą.

XXII. Przebieżne wydatki.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego 12.324 zł.
czyli tyle, ile na rok 1892. uchwalono, w porównaniu z wynikłością z r. 1891. o 49.251 zł. mniej,
a w porównaniu z trzechletnim przecięciem 1889—91 o 17.366 zł. mniej.

XXIII. Zasiłki na budowę szkół.

Komisya oblicza wydatki na ten cel zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym na 7.000 zł.
czyli mniej o 16.800 „
od kwoty na rok 1892. uchwalonej, mniej o 8.000 „
od wynikłości z roku 1891. i mniej o 6.700 „
od trzechletniego przecięcia 1889—91.

Cała kwota 7.000 zł. równa prelininowanej na r. 1892., o 2.000 zł. większa od kwoty na ten cel w roku 1891. wydanej, a o 2 007 zł. większa od przecięcia 1889—91., jest przeznaczoną na zasiłki bezzwrotne.

Zasiłków zwrotnych Komisya nie wstawia — w tej mierze bowiem Wydział krajowy wniósł osobne przedłożenie a Komisya przedłożyła osobne sprawozdanie. — Wydatek na ten cel obciąży bezpośrednio fundusz krajowy.

Dochody.

Rubryka I. Odsetki od kapitałów.

Komisya przyjmuje dochód z tej rubryki zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym 14.057— zł.
czyli w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1892. o 60— „ mniej
w porównaniu z wynikłością z roku 1891. o 566— „ więcej
a w porównaniu z trzechletnim przecięciem 1889—91. o 572·20 „ więcej.

Rubryka II. Dochody z dóbr realności i innych praw.

Komisya wstawia w tej rubryce dochód zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego, w kwocie 171 zł.
to jest równającej się uchwalonej na r. 1892., o 3 zł. większej od wynikłości roku 1891., a o 17 zł. 06 ct. mniejszej od przecięcia z lat 1889—91.

Rubryka III. Dodatki od c. k. Skarbu salin, od gminy i obszaru dworskiego w Zaleszczykach i od tarnowskiej szkoły żydowskiej.

Komisya przyjmuje dochód z tego tytułu zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym w kwocie 530— zł.
to jest tyle, ile uchwalono na rok 1892., o 477— „ więcej
od wynikłości z r. 1891, o 451·14 „
więcej od trzechletniego przecięcia 1889—91.

Rubryka IV. Zysk ze sprzedaży książek szkolnych.

Komisya proponuje dochód w tej rubryce zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego w kwocie 2.835 zł.
czyli tyle, ile uchwalono na rok 1892., tyle ile wynosi wynikłość z roku 1891.
i tyle ile wynosi trzechletnie przecięcie z lat 1889—91.

Rubryka VI. Taksy od spadków.

Komisya oblicza dochód z tego tytułu zgodnie z wnioskiem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego na kwotę 8.600 zł.
czyli w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1892. o 400 zł. mniej
w porównaniu z wynikłością z roku 1891. o 521 „ więcej
a w porównaniu z trzechletnim przecięciem z lat 1889—91 o 403 mniej.

Rubryka VII. Różne wpływy.

Komisya wnosi zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego dochód w tej rubryce w kwocie 102.612 zł.
czyli o 6.250 „
więcej od kwoty uchwalonej na r. 1892, o 56.855 „
mniej od wynikłości z r. 1891, a o 32.510 zł. 90 ct.
mniej od trzechletniego przecięcia 1889—91.

Na zwroty zaliczek udzielonych Radom szkolnym okr. preliminarzuje komisya zgodnie z Wydziałem krajowym 30.000 zł.

Do poz. 24. Zaliczki niespłacone przez fundusze szkolne okręgowe z końcem roku 1890 wynosiły kwotę 90.329 zł. 58¹/₂ ct.
w roku 1891 udzielo nowych zaliczek w sumie 23.399 „ 31¹/₂ „
razem 113.728 zł. 90 „
na to uiszczono w roku 1891 30.527 „ 87¹/₂ „
pozostała zaległość z końcem roku 1891 83.201 zł. 02¹/₂ ct.

Uwzględniając zatem wynikłość z roku 1891 tudzież z powodu, że dochód tej pozycyi jest niejednostajny, preliminarzuje się tylko 30.000 zł.

Poz. 25. Zwroty mylnych zarachowań c. k. Urzędów podatkowych na dobro funduszów szkolny miejscowy albo okręgowy zapisanych 22.600 „ — „

Do poz. 25. Dochód wynosił w roku 1889 18.124 zł. — ct.

„ 1890 20.706 „ — „

w roku zaś 1891 61.939 zł. 54¹/₂ ct.

32.977 „ — „

a po strąceniu nadzwyczajnego dochodu 28.962 „ 54¹/₂ „

razem 67.792 zł. 54¹/₂ ct.

przeciętnie 22.597 „ — „

preliminarzuje się w zaokrągleniu 22.600 zł.

Poz. 28. Zwroty zaoszczędzeń w zasiłkach danych funduszom szkol. okręg. za czas od r. 1874 do r. 1891 50.000 „

Pozycya 28. Fundusze szkolne okręgowe zalegały z końcem roku 1890. z tytułu nadebranych zasiłków w sumie	209.055 zł. 11 ¹ / ₂ ct.
w roku 1891. przybyła bieżąca należność w kwocie	72.873 zł. 73 ct.
Razem	281.928 zł. 84 ¹ / ₂ ct.
z tej należności odpisano w roku 1891.	3.119 zł. 20 ct.
pozostało	278.809 zł. 64 ¹ / ₂ ct.
na to uiszczono w roku 1891.	65.854 zł. 95 ¹ / ₂ ct.
pozostało w zaległości z końcem roku 1891.	212.954 zł. 69 ct.

Ze względu, iż zwroty z tego tytułu wynosiły:

w roku 1889.	55.120 zł.
" 1890.	50.749 "
" 1891.	65.855 "
Razem	171.724 zł.
przeciętnie zaś	57.241 "

preliminuje się w zaokrągleniu prawdopodobny dochód w sumie 50.000 zł.

Rubryka VIII. Dodatek z c. k. Skarbu państwa

Komisya przyjmuje dochód z tego tytułu zgodnie z preliminarzem Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego w kwocie 54.943 zł. to jest tyle, ile uchwalono na rok 1892., tyle ile wynosi wynikłość z roku 1891. i tyle, ile wynosi przecięcie z lat 1889—91.

Rubryka IX. Zwroty zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych.

Komisya przyjmuje zgodnie z Radą szkolną krajową i Wydziałem krajowym dochód z tego tytułu w kwocie 15.000 zł. czyli tyle, co na rok 1892. uchwalono, a o 3.761 " więcej od wynikłości z roku 1891., zaś o 2.012 " więcej od trzechletniego przecięcia z lat 1889—91.

Do rubr. IX. Według załączonego do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym wykazu E) rozdane gminom od roku 1876. do końca roku 1891. zaliczki wynoszą kwotę 294.698 zł. 26 ct. na to uiszczono w powyższym okresie czasu 236.973 " 24 " pozostała zaległość z końcem roku 1891. wynosi 57.725 " 02 " z której przypada do spłaty ratami:

a) w roku 1893.	8.973 zł. 26 ct.
b) z lat dawniejszych po koniec roku 1891.	6.150 " 65 ¹ / ₂ "
Razem	15.123 zł. 91 ¹ / ₂ ct.

Ze względu jednak na wynikłość z roku 1891., która wynosiła 11.208 zł. 95¹/₂ ct., preliminuje się, jak na rok 1892., tylko 15.000 zł.

Ogół dochodów wynosić przeto będzie wedle wniosków Komisji Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej 198.748 zł. Ogół wydatków wedle wniosków Komisji 1,548.830 " czyli z powodu zmian przy Rubryce XI. i XX. o 798 " więcej od wniosków Wydziału krajowego i Rady szkolnej krajowej.

Niedobór wynosić będzie wedle wniosków komisji 1,350.082 zł.
czyli więcej od preliminarza Wydziału i Rady szkolnej o kwotę 798 „

Na tej podstawie Komisya budżetowa wnosi:

I. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A. Wydatki krajowego funduszu szkolnego za rok 1892.

Liczba		P o s z c z e g ó l n i e n i e	Zwy- czajne	Nadzw- yczajne	Razem
ru- bryki	po- zycyi		Złote austriackie		
Wydatki.					
DZIAŁ I.					
Zasiłki dla funduszków szkolnych okręgowych.					
I.	1-3	Na pokrycie niedoboru z powodu płac i dodatków na pomieszkania dla nauczycieli i nauczycielek etatowych według uchwały finansowej na rok 1892	699.526	—	699.526
II.	4	Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe	45.310	—	45.310
III.	5	Na przybory naukowe	15.783	—	15.783
IV.	6	Na konferencye okręgowe	27.207	—	27.207
V.	7	Na biblioteki okręgowe	4.125	—	4.125
VI.	8	Na rozmaite wydatki	15.447	—	15.447
VII.	9-10	Na utrzymanie szkół nowych	11.500	—	11.500
VIII.	11	Na płace i dodatki na pomieszkowanie dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok szkolny 1892/93	302.341	—	302.341
IX.	12	Zaliczki zwrotne dla funduszków szkolnych okręgowych	—	20.000	20.000
Suma działu I.			1,121.239	20.000	1,141.239
DZIAŁ II.					
Własne wydatki krajowego funduszu szkolnego.					
X.	13-14	Substytucye	60.000	—	60.000
XI.	15-23	Zasiłki dla szkół utrzymywanych przez korporacye	—	16.184	16.184
XII.	24	Stypendya	60.000	—	60.000
XIII.	25-26	Remuneracye i zapomogi	43.270	—	43.270
XIV.	27	„ „ dla inspektorów okręgowych	2.000	—	2.000
XV.	28-29	Podatki i daniny	650	—	650
XVI.	30	Koszta podróży i diety	2.000	—	2.000
XVII.	31-33	Dodatki pięcioletnie	170.000	—	170.000
XXIII.	34	Dodatek do funduszu emerytalnego	12.800	—	12.800
XIX.	35	Emerytury	—	5.000	5.000
XX.	36-67	Dary z łaski	5.017	—	5.017
XXI.	68-70	Potrzeby szkół ogólnej natury	11.346	—	11.346
XXII.	71	Przebieżne wydatki	12.324	—	12.324
XXIII.	72-73	Zasiłki na budowę szkół	—	7.000	7.000
Suma działu II.			379.407	28.184	407.591
„ „ I.			1,121.239	20.000	1,141.239
Suma wydatków			1,500.646	48.184	1,548.830

Liczba		P o s z c z e g ó l n i e n i e	Zwy- czajne	Nadzw- yczajne	Razem
ru- bryki	po- zytycy		Złote austriackie		
Dochody.					
I.	1-12	Odsetki od kapitałów	14.057	—	14.057
II.	13-17	Dochody z dóbr, realności i innych praw	171	—	171
III.	18-20	Dodatki	530	—	530
IV.	21	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych	2.835	—	2.835
V.	22	Zapisy i darowizny	—	—	—
VI.	23	Taksy od spadków	8.600	—	8.600
VII.	24-28	Różne wpływy	102.612	—	102.612
VIII.	29	Dodatek z c. k. Skarbu państwa	54.943	—	59.943
IX.	30	Zwroty zaliczek gminom na budynki szkolne udzie- lonych	15.000	—	15.000
Suma dochodów			198.748	—	198.748
Z porównania ze sumą wydatków			1,500.646	48.184	1,548.830
Okazuje się niedobór do pokrycia z funduszu krajo- wego			1,301.898	48.184	1,350.082

- II. Wysoki Sejm raczy zezwolić na wstawienie niedoboru do pokrycia 1,350.082 zł. przy rubryce VII. pozycyi 52 Wydatków.
- III. Wysoki Sejm raczy zezwolić na wzajemne przenoszenie kredytów uchwalonych w rubrykach wydatków I., VII., VIII. i X.
- IV. Wysoki Sejm raczy zezwolić na wzajemne przenoszenie kredytów uchwalonych w rubrykach wydatków XVI. i XXI.
- V. Wysoki Sejm raczy zezwolić na wzajemne przenoszenie kredytów uchwalonych w rubrykach XIII. i XXI.

Sprawozdaniem niniejszem załatwiła Komisya Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 6. września 1892. l. 36.705 w przedmiocie petycyi emerytowanych nauczycieli, tudzież wdów i sierót po nauczycielach o udzielenie lub podwyższenie emerytury względnie daru z łaski, oraz zakomunikowane przez Wydział Sejmowi w ubiegłym jeszcze okresie wniesione petycje Ewangelickiej gminy w Steinau L. S. 20422/92, oraz Odezwę Rady szkolnej krajowej z dnia 7. września 1892. L. 16.843, LW. 44681 i petycja Michaliny Kabarowskiej z dnia 3. marca 1892. LS. 298, LW. 44681.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:

Włodzimierz Kozłowski.

